

Tsjechië

Nationaal recht - Tsjechië

Op deze pagina vindt u informatie over het rechtssysteem en een overzicht van het Tsjechische recht.

Rechtsbronnen

Het Tsjechische recht, dat deel uitmaakt van de continentaal-Europese rechtscultuur, berust op geschreven recht en omvat wetten en andere wetgevingsinstrumenten, afgekondigde internationale verdragen die geratificeerd zijn door het Tsjechische [parlement](#) en de arresten van het [Grondwettelijk Hof](#), die strekken tot de algehele of gedeeltelijke nietigverklaring van een wetsbepaling.

Soorten rechtsinstrumenten – beschrijving

De rechtsorde van de Tsjechische Republiek bestaat uit alle Tsjechische wetgeving en verwante instrumenten.

De belangrijkste wetgevende instrumenten zijn de **wetten** (*zakony*). Dat zijn verzamelingen van gedragsregels die de belangrijkste domeinen uit het leven van individuen en de gemeenschap regelen. Meer omvangrijke akten ("**wetboeken**" - *zakoniky*) bestrijken een heel rechtsgebied en omschrijven de nadere voorschriften op een systematische manier. Wetten die een heel gebied van het procedurele recht bestrijken en waarin nadere procedurele voorschriften zijn opgenomen, worden **wetboeken van procesrecht** (*řád y*) genoemd. Wetten over de belangrijkste staatszaken en over de burgerrechten en mensenrechten (met inbegrip van de grondwet van de Tsjechische Republiek en het charter van fundamentele rechten en vrijheden) zijn **constitutionele wetten** (*ústavní zákony*), die via een bijzondere procedure worden aangenomen.

De wetten worden ondersteund door uitvoeringsbepalingen: **regeringsbesluiten, voorschriften van ministeries, van organen van de centrale overheid en van autonome regionale instellingen**.

De Tsjechische rechtsorde omvat ook **internationale overeenkomsten** die door het parlement zijn bekrachtigd en dus voor Tsjechië bindend zijn. Internationale overeenkomsten hebben voorrang boven andere wetgeving in de zin dat een internationale overeenkomst voorgaat op het nationale recht wanneer deze twee op een bepaald punt verschillen.

Naast de hierboven vermelde soorten wetgeving is op dezelfde manier als in andere lidstaten, ook het **Europees recht** van toepassing in Tsjechië sinds zijn toetreding tot de Europese Unie.

De gewoonte is geen rechtsbron in Tsjechië. Toch staat de wet toe dat in bepaalde gevallen op bepaalde gebieden of rechtsdomeinen met de gewoonte rekening wordt gehouden. Wanneer dat het geval is, wordt dat door de betrokken rechtsregel gespecificeerd en kunnen de rechtbanken deze bepalingen afdwingen. Daarom is het overheersende standpunt dat de rechtsbron niet het rechtsbeginsel of de gewoonte zelf is maar de wet die ernaar verwijst.

Ook een beslissing van de rechtbank is geen rechtsbron. Anderzijds kan een rechtbank niet weigeren om een beslissing te nemen omdat de wet onvolledig of dubbelzinnig is. Vaak moet zij haar eigen interpretatie over de aangelegenheid geven, waarop andere rechtbanken dan in belangrijke mate hun beslissingen zullen baseren, en die daardoor een automatisch wettelijk precedent scheppen. Wanneer de beslissing wordt bekendgemaakt in het *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (het publicatieblad voor beslissingen van rechterlijke instanties), waarin over het algemeen de belangrijke beslissingen van de hogere rechter worden bekendgemaakt, wordt deze feitelijk beschouwd als een rechtsbron, ook al wordt zij officieel niet als zodanig gezien.

De hiërarchie van de rechtsbronnen

De Tsjechische rechtsorde is hiërarchisch gestructureerd. Bovenaan bevinden zich de grondwet en de andere constitutionele wetten; zij hebben het grootste rechtsgezag en kunnen slechts door een andere constitutionele wet worden gewijzigd. Daaronder bevinden zich de gewone wetten, de basis voor uitvoeringsbesluiten, die het kleinste rechtsgezag hebben. Bepalingen die minder rechtsgezag hebben, moeten in overeenstemming zijn met die welke zich hoger in de hiërarchie van rechtsbronnen bevinden. Wetgeving mag alleen worden herroepen of gewijzigd door bepalingen met hetzelfde of een hoger rechtsgezag. **Internationale overeenkomsten** hebben een bijzondere status. Zoals hierboven uiteengezet maken zij deel uit van de rechtsorde en hebben zij zelfs voorrang boven grondwettelijk recht wanneer bepalingen met elkaar in strijd zijn.

Rechtsregels voortkomend uit wetten – regeringsmaatregelen, besluiten van de president van de republiek van algemeen normatieve aard (zoals die over amnestie), wetgevingsbepalingen van ministeries en andere plaatselijke overheden, gedelegeerde regelgeving van regionale en gemeentelijke instanties. Dergelijke bepalingen moeten worden uitgevaardigd op basis van en binnen de grenzen van een wet, onder de beoordelingsvrijheid van het bevoegde gezag.

Wat **Europees recht** betreft, is het EU-beginsel van de voorrang van het Gemeenschapsrecht van toepassing, net zoals in de andere lidstaten. Volgens dat beginsel heeft Europese wetgeving voorrang wanneer er een conflict is tussen nationaal recht (wetten, besluiten, enz.) en het Europees recht. Dit is zowel van toepassing op conflicten tussen nationaal recht en primair Unierecht (de verdragen) als op conflicten tussen nationaal recht en secundair Unierecht (verordeningen, richtlijnen, enz.). Volgens de heersende rechtsinterpretatie zijn ook de hoogste nationale rechtsinstrumenten daarvan niet vrijgesteld – Europees recht heeft zelfs voorrang boven de grondwet en de constitutionele wetten van lidstaten.

Om internationale overeenkomsten deel te laten uitmaken van de rechtsorde en derhalve bindend te maken voor Tsjechië, moet het parlement deze ratificeren – op voorwaarde uiteraard dat deze niet via een grondwettelijk referendum moeten worden goedgekeurd. De president van de Tsjechische Republiek ratificeert internationale overeenkomsten. Na ratificatie moet de Tsjechische versie van de overeenkomst worden bekendgemaakt in het *Sbírka mezinárodních smluv* (Bulletin van internationale overeenkomsten).

Institutioneel kader

Instellingen belast met de vaststelling van wetgeving

De wetgevende macht ligt in Tsjechië bij het parlement, dat uit twee kamers bestaat:

- de kamer van volksvertegenwoordigers (200 afgevaardigden) en
- de senaat (81 senatoren).

Wetgevende procedure

De wetgevende procedure start met het initiatiefrecht. Individuele leden van het parlement of groepen leden, de senaat, de regering, en de regionale autoriteiten hebben het recht om nieuwe wetten en wijzigingen van bestaande wetten voor te stellen. Alleen de regering mag wetten voorstellen over de staatsbegroting of over het afsluiten van de nationale rekeningen; alleen de kamer van volksvertegenwoordigers mag dergelijke wetten goedkeuren. De regering heeft echter het recht om over elk wetsvoorstel advies te geven. De kamer bespreekt eerst het wetsvoorstel en brengt er, indien nodig, in drie opeenvolgende lezingen wijzigingen in aan.

De goedkeuring van de wet vereist een eenvoudige meerderheid van stemmen van de aanwezige afgevaardigden. De voorzitter van de kamer zendt het voorstel zo snel mogelijk naar de senaat en die beschikt over dertig dagen om het te behandelen - in tegenstelling tot de vaak uitgesponnen besprekingen in de kamer, die soms maanden duren. Aan het einde van die termijn moet de senaat een gewijzigde versie van het wetsvoorstel goedkeuren, verwerpen of terugsturen naar de kamer. Hij kan ook beslissen het wetsvoorstel helemaal niet te behandelen. Als de senaat het wetsvoorstel goedkeurt of beslist om het niet te behandelen, of wanneer hij binnen de termijn geen mening te kennen heeft gegeven, wordt de wet geacht te zijn aangenomen en ter ondertekening naar de president van de republiek gezonden. Wanneer de senaat het wetsvoorstel verwerpt, stemt de kamer opnieuw over het voorstel. De wet wordt vastgesteld met een eenvoudige meerderheid in de kamer. Wanneer de senaat een gewijzigd wetsvoorstel terug naar de kamer zendt, stemt deze over de door de senaat goedgekeurde versie. Het wetsvoorstel wordt goedgekeurd bij eenvoudige meerderheid van de afgevaardigden. Wanneer de kamer het gewijzigde wetsvoorstel van de senaat niet goedkeurt, stemt zij opnieuw over de oorspronkelijke versie van het naar de senaat gezonden voorstel. De wet is aangenomen wanneer hij door een eenvoudige meerderheid van alle afgevaardigden (dat wil zeggen ten minste 101 stemmen) is goedgekeurd. Kieswetten en bepaalde andere soorten wetten moeten worden goedgekeurd door de kamer en door de senaat.

De president van de republiek kan beslissen een goedgekeurd wetsvoorstel niet te ondertekenen binnen de vijftien dagen nadat het hem werd toegezonden en kan het, met redenen omkleed, voor nadere bespreking naar de kamer terugzenden. Dit wordt het presidentiële veto genoemd. De kamer kan het presidentiële veto tenietdoen met een eenvoudige meerderheid van haar leden, zonder wijzigingen aan te brengen. In dat geval is de wet aangenomen. Anders is hij niet aangenomen.

Naast de president van de republiek tekenen ook de voorzitter van de kamer en de eerste minister wetten, maar dit is slechts een formaliteit.

Wanneer de kamer wordt ontbonden, moet de senaat essentiële wettelijke maatregelen vaststellen op bepaalde gebieden, waarvoor normaal gezien de vaststelling van een wet nodig is. De regering kan de senaat maatregelen voorstellen die door de kamer moeten worden goedgekeurd op haar eerste bijeenkomst, anders vervallen deze.

Constitutionele wetten vormen uitzonderingen op de wetgevende procedure. Deze wetten worden vastgesteld met een drievijfde meerderheid van alle afgevaardigden (een gekwalificeerde meerderheid) en een drievijfde meerderheid van de aanwezige senatoren, in plaats van via een eenvoudige meerderheid (de helft) van alle aanwezige parlementsleden, zoals voor gewone wetten is vereist. Constitutionele wetten kunnen alleen worden gewijzigd of aangevuld door andere constitutionele wetten (dat wil zeggen dat wanneer de kamer wordt ontbonden, de senaat deze niet via de wetgeving kan wijzigen) en de president heeft geen vetomogelijkheid.

Ministeries, andere bestuurlijke instellingen en regionale instellingen met zelfbestuur kunnen uitvoeringsbepalingen (verordeningen en decreten) vaststellen op het gebied waarin zij actief zijn.

Het van-kracht-woorden van wetgeving

Alvorens wetgeving van kracht kan worden, moet die worden bekendgemaakt. Constitutionele wetten, wetten en andere wetgeving (regeringsbesluiten, ministeriële besluiten, enz.) worden bekendgemaakt in het *Sbírka zákonů* (staatsblad), dat wordt uitgegeven door de minister van Binnenlandse Zaken. Wetgeving wordt van kracht en maakt deel uit van de Tsjechische rechtsorde op de dag waarop die in het *Sbírka zákonů* wordt bekendgemaakt. Voor elk besluit in het bulletin wordt ook de datum waarop het in werking treedt, vermeld. Dat is de datum waarop iedereen juridisch verplicht is om de betrokken wetgeving na te leven. Wanneer geen latere datum is vastgesteld, treedt de wetgeving in werking vijftien dagen na de bekendmaking ervan. In uitzonderlijke gevallen van dringende publieke noodzakelijkheid kan de datum waarop de wetgeving in werking treedt, worden vervroegd, maar deze mag de datum van bekendmaking niet voorafgaan. De datum waarop een wetgevingsbesluit in werking treedt, kan derhalve dezelfde zijn als de datum waarop het van kracht wordt, maar het kan nooit in werking treden voordat het van kracht wordt. Wetgeving die door de senaat wordt vastgesteld, wordt bekendgemaakt in het *Sbírka zákonů*, zoals de wetten; geratificeerde internationale overeenkomsten worden bekendgemaakt in het *Sbírka mezinárodních smluv* (Bulletin van internationale overeenkomsten). Provinciale regelgeving wordt bekendgemaakt in de provinciebladen, gemeentelijke regelgeving wordt gedurende vijftien dagen op het officiële aanplakbord getoond en daarna op de normale manier bekendgemaakt.

Wanneer nationaal recht of specifieke wetsbepalingen in conflict komen met de constitutionele orde of wanneer andere rechtsinstrumenten of bepalingen van dergelijke instrumenten in conflict komen met de constitutionele orde of met ander recht, bepaalt het Grondwettelijk Hof of deze nietig verklaard moeten worden.

Zie de tekst van de [grondwet](#) voor nadere informatie.

Juridische gegevensbank

De juridische gegevensbank wordt beheerd en onderhouden door het Tsjechische ministerie van Binnenlandse Zaken. De gegevensbank is als volgt opgebouwd:

- een deel van de officiële website van het [ministerie van Binnenlandse Zaken](#) is gewijd aan de [wetgeving](#). Het bevat elektronische exemplaren (in pdf-formaat) van een [verzameling wetten](#) en een verzameling [internationale verdragen](#) (deel van het officiële staatsblad). De website heeft geen officiële status of juridische waarde. Alleen de gedrukte tekst van de verzameling wetten is authentiek. De gegevens zijn toegankelijk voor het publiek. Bezoekers van de website kunnen volledige documenten opzoeken aan de hand van metadata.
- De [Sectie wetten](#) van het [portaal van het openbaar bestuur van Tsjechië](#) bevat geactualiseerde, geconsolideerde versies van wetten en uitvoeringsregelgeving. Deze website heeft geen officiële status of juridische waarde. Bezoekers van de website kunnen de documenten doorzoeken en documenten vinden aan de hand van hun naam of nummer in de gegevensbank.
- Het informatiesysteem [ISAP](#) biedt u toegang tot de gegevensbanken die gebruikt worden om coördinerende rollen toe te wijzen aan de documenten van de Raad en aan de wetten die worden gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie. Het systeem zorgt ook voor toezicht op het proces van tenuitvoerlegging, het nationale wetgevingsproces en inbreukprocedures. De gegevensbank biedt tevens een elektronisch archief van nationale standpunten, werkdocumenten, concordantietabellen, enz.

Rechtspraak

Het ontbreekt in Tsjechië aan één enkele openbare of particuliere verzameling die voorziet in de systematische bekendmaking van belangrijke beslissingen van alle Tsjechische gerechten, dat wil zeggen de uitspraken van het Grondwettelijk Hof en algemene rechtbanken die algemene implicaties kunnen hebben. De bevindingen van het Grondwettelijk Hof worden bekendgemaakt in het *Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu* (verzameling arresten en besluiten van het Grondwettelijk Hof), gepubliceerd door C. H. Beck in Praag. Wat de algemene rechtbanken betreft, wordt slechts een selectie van de bevindingen van de hogere rechtbanken,

dat wil zeggen het Hooggerechtshof en het Administratieve Hooggerechtshof, systematisch bekendgemaakt. De geselecteerde beslissingen van het Hooggerechtshof, alsmede zijn conclusies, waarmee wordt beoogd de jurisprudentie van de lagere burgerlijke en strafrechtbanken van de gewone rechterlijke macht te consolideren, worden afgedrukt in het *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek* (verzameling beslissingen en conclusies), gepubliceerd door LexisNexis in Praag. De geselecteerde arresten en besluiten van het Administratieve Hooggerechtshof worden bekendgemaakt in het *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* (verzameling beslissingen van het Administratieve Hooggerechtshof), gepubliceerd door ASPI in Praag. De jurisprudentie van de lagere algemene rechtbanken wordt niet systematisch bekendgemaakt; soms wordt een selectie van beslissingen in juridische tijdschriften gepubliceerd.

De officiële elektronische zoekmachines voor de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en beide hooggerechtshoven bestrijken de beslissingen van deze hoven in hun geheel en zijn in dit verband van praktisch belang. Met deze machines worden elektronische opzoekingen geïnitieerd van servers bij de verschillende lagere algemene rechtbanken voor het weergeven van selecties uit hun jurisprudentie.

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (jurisprudentie van het Grondwettelijk Hof)

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (jurisprudentie van het Hooggerechtshof)

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (jurisprudentie van het Administratieve Hooggerechtshof)

Is de toegang tot de gegevensbank kosteloos?

De gegevensbank is **gratis** toegankelijk.

Geselecteerde commerciële gegevensbanken:

[ASPI](#)

[LEXDATA](#)

[LEXGALAXY](#)

[SAGIT](#)

[TORI](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 19/06/2019